

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
1993-1994

ISSN 1211-7250

BRNO 1997

381 ch. n. 1992
382

250,-

S 9395458

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1993-1994

Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: ps@isibrno.cz

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc

Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Patrik Červák, Mgr. Balázs Komoróczy,
Ing. Petr Škrdla

Na titulním listě: Rekonstrukce skládané dýky z Maref

Tisk: Tiskárna Gloria, Rosice u Brna

Náklad: 400 ks

Publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou

© 1997 by the Authors

All rights reserved

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

částečně dochovaná tradice, nepůjde zřejmě o jediné feudální sídlo v Prosetíně, lokalizace starší tvrze je však úkolem dalšího průzkumu.

Jaroslav Sadílek

Literatura:

Hosák, L. 1931: Odhad statku Kunštátského r. 1631. Od Horácka k Podyji VII.

Tenora, J. 1903: Vlastivěda moravská II. Místopis. Kunštátský okres. Brno.

Resumé:

Prosetín (Bez. Žďár nad Sázavou). Haus Nr. 25. Festung. Oberflächenuntersuchung.

PŘEROV (okr. Přerov)

Opevnění Horního města. Starší doba bronzová, raný a vrcholný středověk. Záchranný výzkum.

V říjnu roku 1994 proběhly dílčí archeologické sondáže v severovýchodním úseku parkánu opevnění Horního města v Přerově. Výzkum probíhal v souvislosti s rozsáhlou rekonstrukcí městských hradeb. Výzkum zachytil torzo válcové bašty o vnějším průměru přes 8 m z doby výstavby opevnění, tedy z přelomu 15. a 16. století, kdy Přerov patřil pánům z Pernštejna. Zároveň byla ověřena stratigrafie zásypu parkánu, kde byly pod recentními navážkami zachyceny vrstvy z počátku 16. století, z nichž byly vyzvednuty zlomky pozdněgotických architektonických článků. Pod středověkým horizontem byla zjištěna vrstva s nálezy mladohradištního období, související s výstavbou mohutné pevnosti na počátku 11. století a století následujícího, kdy byl Přerov jedním z hlavních center hradebských obvodů na Moravě. Na podloží, tvořené v těchto místech rozpadajícím se travertinem, dosedala vrstva s nálezy pravěké keramiky z konce starší doby bronzové (kultura věteřovská).

Jiří Kohoutek, ÚAPP Brno

Resumé:

Přerov (Bez. Přerov). Stadtbefestigung. Ältere Bronzezeit. Frühmittelalter, Hochmittelalter. Rettungsgrabung.

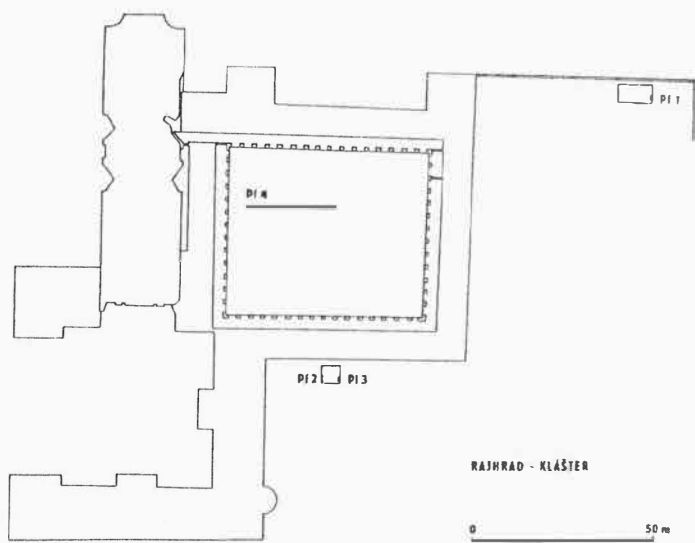
RAJHRAD (okr. Brno-venkov)

Benediktinský klášter. Středověk. Zjišťovací výzkum.

Po uvolnění rajhradského kláštera armádou byly zpřístupněny dlouhou dobu uzavřené části, takže zde bylo možno sledovat a dokumentovat výkopové práce a provést zde i archeologický výzkum. V dubnu 1993 byly dokumentovány dva výkopy v klášterní zahradě (obr. 1). V obou případech byl na profilech (Pf 1, 2, 3) v hloubce asi 2,3 m (nv. 184,5 až 184,6 m) objeven povrch naplavených hlín. Na tuto vrstvu nasedá kulturní souvrství. Jeho spodní část je datována keramikou do první poloviny 13. stol.

V říjnu 1993, na základě požadavku investora, byla na rajském dvoře vyhloubena sonda 26 m dlouhá a 1,5 m široká (obr. 1). Sondou bylo proříznuto souvrství do hloubky 3 až 4 m od povrchu. Dále zde bylo objeveno 8 zdí. Východní profil (Pf 4) tohoto souvrství byl dokumentován (obr. 2). Také v této sondě byl v nv. 184,5 m zjištěn povrch hnědavých nivních hlín majících mocnost větší než 2 m (A). Na tyto hlíny nasedalo souvrství B sestávající z vrstvy s maltou a úlomky hornin, které nesou stopy po pálení vápna (určil J. Dvořák). V jejím

nadloží, oddělena tenkou vrstvičkou s kousky mazanice a zlomkem keramiky, se nachází další vrstva malty s úlomky hornin (B). Na předchozí vrstvu nasedá černá kulturní vrstva (C). Do této vrstvy bylo založeno zdivo III, V a VII. Zdi V a VII jsou rovnoběžné a svým charakterem jsou si velmi podobné. Zeď III má oproti předchozím odlišnou orientaci. V jihovýchodní části sondy byla zachycena zřejmě vnitřní strana příkopu, jehož dna nebylo dosaženo. Tento příkop narušil kulturní vrstvu C a byl vyplněn hlínou s úlomky keramiky (D). S další stavební činností na lokalitě souvisí zeď I. Zeď VI byla postavena ze smíšeného cihlového a kamenného materiálu. Velmi důležitá je kulturní vrstva E v jihovýchodní části profilu, na jejímž povrchu bylo nalezeno několik kamenicky opracovaných článků. Do mohutného souvrství suti (F), které v jihovýchodní části dokumentovaného profilu je jen místy odlišeno od záspy G, byly založeny tři nejmladší zdi (II, IV, VIII) postavené na pilotách. Suti (G) byla celá situace vyrovnána až na úroveň, v níž byla zachycena dlažba (H). Dnešní povrch rajského dvora se nachází ještě asi 1 m nad horním okrajem dokumentovaného profilu.

Obr. 1. Rajhrad-klášter. Situace dokumentovaných profilů

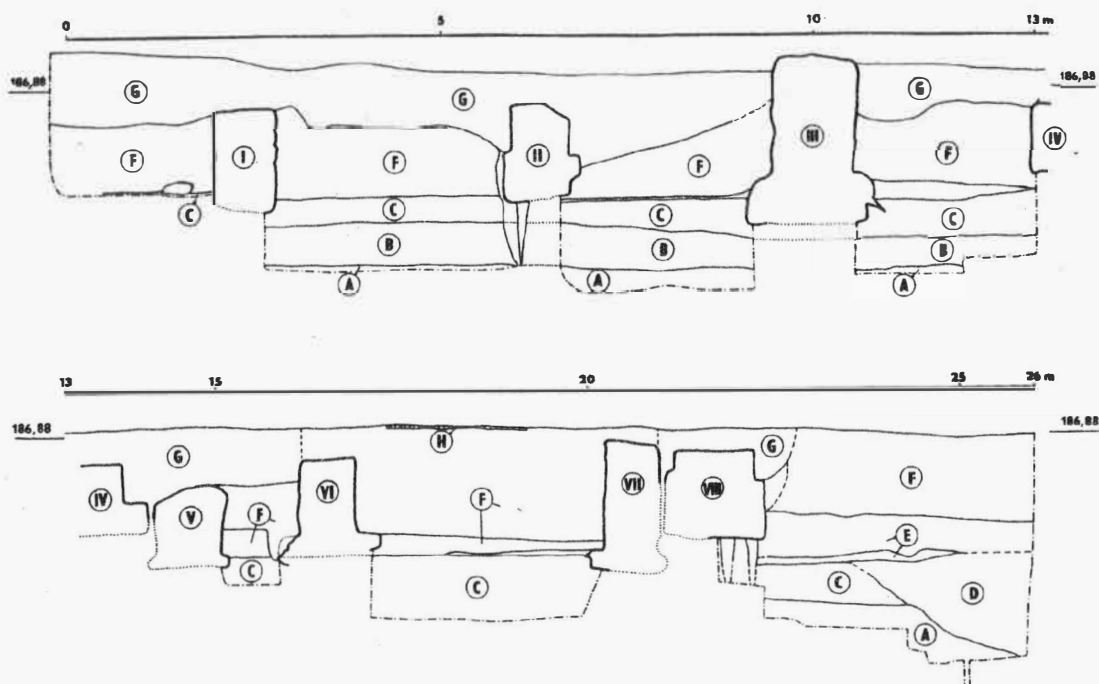
této době doloženým celou řadou písemných pramenů (Hájek 1966; Vilímková-Preiss 1989). Nejstarší objevené zdi (V, VII) můžeme přiřadit ke stavební činnosti po polovině 13. stol. související s obnovou kostela doloženou i uměleckohistoricky (Kudělka 1984, 88). K bohaté stavební činnosti docházelo i později. Někdy kolem poloviny 14. stol. byla postavena patrně i křížová chodba, z níž při výzkumu bylo získáno několik článků. Kulturní vrstva E obsahující keramiku z 15. stol. potvrzuje osídlení kláštera v tomto období. Nejmladší zdi postavené na dřevěných pilotách souvisejí zřejmě s opravami v druhé polovině 17. stol. (Vilímková-Preiss 1989, 116). Teprve v souvislosti s úplnou přestavbou kláštera ve 20. a 30. letech 18. stol. byl celý areál uvnitř nového rajského dvora vyrovnán a upraven tak, že zbytky původního zdiva se dostaly pod povrch a úroveň povrchu určuje patrně zbytek dlažby H v nv. 186,9 m.

Poměrně malý rozsah sond neumožňuje samozřejmě vyřešit složitý vývoj klášterního areálu a v mnohém navozuje další problémy a otázky. Za jednu z nich považují skutečnost, že při výzkumu nebyla objevena středohradištní kulturní vrstva, která by dokládala význam místa v období Velkomoravské říše. Přesto ale v okolí velkomoravské osídlení zachyceno bylo (Staňa 1961; Unger 1994). Souvislost valů, které jsou patrně na plánech z 18. stol. s velkomoravským hradiskem je velmi problematická. Zatím není archeologicky potvrzena ani existence kláštera v 11. a 12. stol. doložená písemnými prameny různé hodnoty (Vilímková-

Z archeologických výzkumů v areálu rajhradského kláštera roku 1993 vyplývá několik poznatků. Nad úrovní nivních hlín v nv. 184,5 m (A) jsou vrstvy se stopami nejstarší archeologicky doložené stavební aktivity na tomto místě (B). Blíže datovat tuto činnost nedovedeme, protože není provázána dostatečným datovacím materiálem. Z nálezového kontextu však vyplývá, že je nejpozději z počátku 13. stol. Nejstarší kulturní vrstva (C) je datována do první poloviny 13. stol. a souvisí se životem kláštera v

Preiss 1989, 115). Také pro objasnění této otázky bude nutno sledovat všechny výkopové práce v širším areálu kláštera i jeho okolí.

Josef Unger, ÚAPP Brno

Obr. 2. Rajhrad-klášter. Profil Pf 4

Literatura:

Hájek, V. 1966: Pohled do minulosti Rajhradu, Rajhrad.

Staňa, Č. 1961: Zjišťovací výzkum na slovanském hradišti v Rajhradě, PV 1960, Brno, 92-93.

Unger, J. 1994: Archeologický výzkum církevní architektury v jižní části okresu Brno-venkov, Jižní Morava 30, 25-32.

Vilímková, M.-Preiss, P. 1989: Ve znamení břevna a růží, Vyšehrad.

Resumé:

Rajhrad (Bez. Brno-venkov). Benediktinerkloster. Mittelalter. Vorläufige Sondierung.

ROŽNÁ (okr. Žďár nad Sázavou)

"Hradisko". Drobné středověké opevnění. Vrcholný středověk (13. století). Povrchový průzkum.

Při informativním průzkumu 21. května 1994 bylo referentem zjištěno výrazné porušení na ploše hradního jádra. Areál hrádku je zároveň významnou mineralogickou lokalitou, jeho plocha je proto velice porušena četnými výkopy sběratelů.

Lokalita, položená na ostrožně nad vsí na levém břehu Nedvědičky, byla v minulosti téměř z poloviny zničena lomem. Hradní jádro s nižším stupněm na západní straně, zřejmě pozůstatkem paláce, obklopoval okružní příkop a val. Ve výkopu na plošině byla pod asi 10